

13.1.2016

Analys av oppositionspartiernas skuggbudgetar 2016

Analyysi oppositiopuolueiden varjobudjeteista 2016

Bästa läsare

Du har framför dig Etlas analys av oppositionspartiernas skuggbudgetar. Varsågod!

Ekonomiska samfundet har nu för andra året i rad bett Etlä och PT att göra en ekonomisk granskning av oppositionspartiernas skuggbudgetar. Ifjol gjorde Vesa Vihriälä och Seija Ilmakunnas sina genomgångar endast muntligt och i form av ppt-presentationer, men i år har Etlä även sammanfattat sin analys skriftligt på finska.

Ekonomiska samfundet är en organisations som i över hundra år arbetat för att främja den ekonomiska debatten i Finland och granskningen av oppositionspartiernas budgetar är ett sätt att förverkliga det här syftet.

Vi har i Ekonomiska samfundet länge tyckt att de ekonomiska alternativen för den offentliga ekonomin diskuteras för litet. Så som Seija Ilmakunnas uttryckte saken år 2014 så handlar det i slutändan om konsumentskydd; det är av stor vikt att väljarna vet vad för ekonomisk politik som ligger bakom all retorik i en värld där politiken har blivit allt mer person- och karismabunden.

En djupare och bredare förståelse av den ekonomiska politiken kan vi åstadkomma endast genom målmedvetet och långsiktigt samarbete mellan samhällets olika intressenter och vi har blivit glatt överraskade och imponerade av de politiska partiernas samarbetsvilja i frågan.

Vi hoppas på ett nära samarbete i frågor som berör budgeten och skuggbudgeterna även under kommande år!

Med varma hälsningar

Heidi Schauman
Styrelsemedlem, Ekonomiska samfundet

heidi.schauman@aktia.fi
@SchaumanHeidi

Markku Kotilainen ja Vesa Vihriälä¹

1 Oppositio puolueiden vaihtoehtobudjetit vuodelle 2016

Oppositio puolueiden vaihtoehtobudjettikäytäntö on alkanut löytää oman sijansa syksyisessä budjettikeskustelussa. Kaikki oppositio puolueet ovat esittäneet omat kirjalliset vaihtoehdot hallituksen vuoden 2016 talousarvioesitykselle. Kaikissa vaihtoehtobudjeteissa on yleistä talouspoliittista linjausta ja eksplisiittinen vertailu hallituksen esitykseen.

Puolueiden linjausten arviointi on väistämättä jossain määrin subjektiivista. Arvio riippuu siitä, millaista politiikkaa arvioitsija itse pitää mahdollisena tai hyvänä. Toki budjettilinjauksia voi kuvata ja verrata toisiinsa ja hallituksen linjauksiin ottamatta kantaa politiikan tarkoituksenmukaisuuteen, mutta tällainen arvio jää väistämättä tekniseksi ja todennäköisesti aika hyödyttömäksi.

Tämän vuoksi esitämme aluksi muutaman havainnon talouden tilanteesta ja siihen perustuen oman käsityksemme finanssipolitiikan rajoituksista ja tarkoituksenmukaisesta yleislinjasta.

2 Talouden tilanne ja finanssipolitiikan rajoitukset

Suomen talous on vielä 7 vuotta globaalien finanssikriisien alkamisen jälkeen taantumassa ja tuotanto on yhä 6-7 % kriisiä edeltänyttä tasoa pienempi. Näin on siitä huolimatta, että muu Eurooppa on jo kasvanut usean vuoden ajan ja esimerkiksi euroalue kokonaisuudessa on saavuttanut kriisiä edeltäneen tuotannon tason.

Suomen ongelmien alkusyy ovat poikkeuksellisen epäsymmetriset shokit: Nokian matkapuhelintuotannon romahdus, painopaperien kysynnän heikkeneminen, tuottamiemme investointitavaroiden heikko kysyntä sekä viimeisten 1½ vuoden ajan Venäjän talouden heikkeneminen. Mutta näin pitkään kestänyt heikko talouskehitys kielii myös siitä, ettei talous ole ollut kovin sopeutumiskykyinen.

Finanssipolitiikan arvioinnin näkökulmasta tärkeä seikka on, että Suomen poikkeuksellisen heikkoa kasvukehitystä ei voi koko 2008 alkaneen taantumaperiodin osalta pitää kireän finanssipolitiikan seurauksena. Periodilla 2009 - 2014 Suomen finanssipolitiikka oli kumulatiivisesti elvyttävintä EU-maiden joukossa, mitattiinpa sitä julkaisen talouden alijäämän muutoksella tai suhdannekorjatun alijäämän muutoksella (Kuvio 1).

Finanssipoliittinen elvytys keskittyi kuitenkin periodin alkuvuosiin ja vuodesta 2011 lähtien politiikka on ollut jonkin verran kiristävää. Eri mittarit antavat kireyden asteesta hieman toisistaan poikkeavaa informaatiota. Toisin sanoen tästä lähtien politiikka on pikemminkin vähentänyt kokonaiskysyntää kuin lisännyt sitä (Kuvio 2). Istuvan Juha Sipilän hallituksen finanssipoliittinen linja jatkaa kiristävällä linjalla. Hallitusohjelma sisältää noin 4 miljardin euron leikkaukset menoihin vaalikauden aikana, mikä vastaa noin 0,5 % BKT:sta vuotta kohden. Toisaalta ns. kärkihankkeet, jotka on tarkoitettu rahoittamaan omaisuutta myymällä, pienentävät kiristävää vaikutusta jonkin verran kolmena ensimmäisenä vuonna. Lisäksi näyttää siltä, että vuodelle 2016 tulee lähinnä turvapaikanhakijoiden aiheuttamia lisämenoja siinä määrin, että vuoden 2016 budjetti on korkeintaan hyvin lievästi kiristävä.

¹ Markku Kotilainen on tutkimusjohtaja ETLAssa ja Vesa Vihriälä ETLAn toimitusjohtaja.

Syy siirtymiseen elvytyspolitiikasta lievään finanssipoliittiseen kiristykseen on julkisen talouden nopea velkaantuminen. Kun julkinen velka oli vuonna 2008 vielä 34 % BKT:sta, vuonna 2015 velkataso ylitti 62 %. Vaikka tämä bruttovelan taso ei ole kansainvälisessä vertailussa kovin korkea ja velanhoidotukykyä tukevat Suomen julkisen sektorin poikkeuksellisen suuret finanssisaatavat, velkaantuminen on aito ongelma.

Tämä johtuu siitä, ettei tuotannon ei voi enää olettaa palaavan lähellekään ennen vuotta 2008 vallinnutta kasvu-uraa, vaan Suomen BKT tulee hyvin pitkän aikaa, ellei jopa pysyvästi kasvamaan selvästi alemmalla uralla ja hitaammin. Tämän seurauksena menoperusteet ja verokannat, jotka vielä ennen kriisiä johtivat julkisen talouden tuntuvaan ylijäämään, merkitsevät vallitsevalla tuotannon ja siten veropohjan kasvu-uralla pysyvää alijäämää. Kun tähän lisätään väestön ikääntymisen vaikutus julkisiin menoihin, julkisessa taloudessa on ns. kestävyysvaje, velkakanta ts. kasvaa rajatta suhteessa BKT:hen, kunnes velan rahoittaminen käy mahdottomaksi. Vajeen suuruudesta on erilaisia arvioita, mutta sen olemassaolo ei mikään asiantuntijataho kiistä. Siten jollakin aikavälillä menojen karsiminen ja/tai verojen korottaminen on välttämätöntä, ellei veropohjien kasvua saada olennaisesti vahvistettua.

On sen sijaan vaikeampi sanoa, mikä olisi oikea sopeutuksen aikataulu ja kuinka paljon talouden kasvunäkymiä voidaan politiikalla parantaa ja siten sopeutustarvetta vähentää. Tässä arvioinnissa on syytä ottaa huomioon varsinaisten taloudellisten seikkojen ohella myös ne sitoumukset, jotka Suomi on tehnyt EU:n ja euroalueen jäsenenä (ns. vakaus- ja kasvusopimus ja sen kanssa asiallisesti yhdenmukainen finanssipoliittinen sopimus). Vuonna 2015 sekä julkisen sektorin alijäämä että velkataso ylittivät EU-sitoumusten asettamat rajat (3 % alijäämälle ja 60 % velalle suhteessa BKT:hen), mutta erilaisten poikkeustekijöiden takia Suomi ei vielä rikkonut vakaus- ja kasvusopimuksen määräyksiä. Lähivuosina muuttumaton finanssipoliittikka sen sijaan johtaisi rajojen rikkoutumiseen. Hallituksen budjettisopeutusten toteutuessa sen sijaan Suomi selviää ainakin alijäämää koskevasta vaatimuksesta ja mahdollisesti myös velkarajaa koskevasta vaatimuksesta.

Oma käsityksemme on, että hallituksen omaksuma maltillinen finanssipoliitiikan kiristämisen linja on oikea ja suuruusluokaltaan järkevä. Se riittää jotakuinkin pysäyttämään velkaantumisen kasvun vuoteen 2019 mennessä ja siihen, että Suomi tuskin myöskään tulee rikkoneeksi, ainakaan sanktioihin johtavalla tavalla, EU:n finanssipoliittista normistoa. Kiristys heikentää kieltämättä taloudellista kasvua lyhyellä aikajänteellä, mutta korkeintaan joitakin prosentin kymmenyksiä vuotta kohden. Kestävän ts. vuodesta toiseen jatkuvan kasvun aikaansaamisen kannalta ratkaisevaa ovat toisaalta Suomessa tapahtuvan tuotannon kilpailukykyyn vahvistaminen, työvoiman tarjonnan lisääminen ja tuottavuuden kasvuedellytyksistä huolehtiminen. Jos näissä onnistutaan hyvin, lievästi kiristävän finanssipoliitiikan vaikutukset eivät pääse dominoimaan. Suomen toipuminen 1990-luvun lamasta perustui tällaiseen politiikkayhdistelmään.

3 Vaihtoehtobudjettien yleislinja

Oppositio puolueiden vaihtoehtobudjettien sisältöä arvioidaan seuraavassa puolueiden toimitetun materiaalin pohjalta suhteessa hallituksen budjettiesitykseen, ml. ns. täydennysbudjetin vaikutukset. Lähdemme siitä, että budjetin lyhyen ajan kasvu- ja työllisyysvaikutukset riippuvat ensi sijassa budjetin vaikutuksesta julkisen talouden alijäämään, ei niinkään alijäämävai-

kutuksen syntyminen tavasta, ts. siitä syntyykö tietty alijäämä menojen lisäyksen vai verojen alentamisen seurauksena. Pidemmällä aikajänteellä menojen ja verojen tasolla ja rakenteella sen sijaan voi olettaa olevan huomattava merkitys kuten myös erilaisilla yritysten ja yksityisten henkilöiden käyttäytymiseen vaikuttavilla muilla säännösmuutoksilla.

Puolueet ovat esittäneet vaihtoehtonsa vaikutukset valtiontalouden tasapainoon. Meidän ei ole mahdollista esitettyjen tietojen pohjalta systemaattisesti arvioida, missä määrin tämä vaikutus poikkeaa vaikutuksesta koko julkiseen talouteen. Oletammekin pääsääntöisesti vaikutukset samoiksi.

SDP:n esityksessä vuoden 2016 valtiontalouden alijäämä on puolueen oman arvion mukaan 322 miljoonaa euroa eli noin 0,15 % BKT:sta pienempi kuin hallituksen esityksessä. Ehdotuksen vaikutus on kuitenkin elvyttävämpi, koska siihen sisältyy työnantajamaksujen alennus, joka heikentää eläkerahastojen ja siten koko julkisen talouden tasapainoa noin 0,2 % BKT:sta.

Vihreiden budjettiehdotuksessa alijäämä ylittää hallituksen esityksen noin 200 miljoonalla eurolla. Tämä on vain noin 0,1 % enemmän suhteessa BKT:hen kuin hallituksen esityksessä. Kristillisdemokraattien ja Ruotsalaisen kansanpuolueen budjettiehdotukset päätyvät käytännössä täysin samaan alijäämätulokseen kuin hallituksen esitys.

Vasemmistoliiton budjettiesitys poikkeaa kaikista muista. Siinä alijäämä arvioidaan 1,5 mrd. euroa suuremmaksi kuin hallituksen esityksessä (noin 0,75 % BKT:sta). Tällä on jo tuntuvaa merkitystä sekä julkisen velan kasvuvauhtiin että talouden kasvuun lyhyellä aikajänteellä.

Kaikkien puolueiden laskelmiin sisältyy ainakin joltain osin optimistisina pidettäviä arvioita verokertymistä, joten todelliset budjettialijäämät muodostunevat jonkin verran suuremmiksi. Nämä erot eivät kuitenkaan ole niin suuria, että ne muuttaisivat kokonaisarvioita finanssipoliitiikan virityksestä.

3.1 Sosialidemokraattinen puolue (SDP)

3.1.1 Vaihtoehtobudjetin tasapaino ja yleispiirteet

SDP:n esittää hallituksen esitykseen verrattuna 1,1 miljardia euroa enemmän menoja ja 1,4 miljardia enemmän tuloja. Puolueen arvion mukaan valtiontalouden alijäämä on 332 miljoonaa euroa pienempi kuin hallituksen esityksessä. Jos menot ja tulot toteutuisivat arvioiden mukaisina, vaikutus valtiontalouden alijäämään ja velkaan olisi epävarmuudet huomioiden varsin lähellä hallituksen esitystä. Edellä jo todettu sosiaaliturvamaksujen huomioon ottaminen merkitsee sitä, että finanssipoliittinen impulssi muodostuu kokonaisuudessaan lievästi elvyttäväksi, mutta ero on tällöinkin marginaalinen hallituksen esitykseen verrattuna.

3.1.2 Menojen ja tulojen painopisteet

Hallituksen esitykseen verrattuna SDP ehdottaa *menojen lisäyksiä* kehitysyhteistyöhön (190 milj. e), väyläverkoston kehittämiseen (100 milj. e), työvoimapolitiikan määrärahoihin (158 milj. e), eri kohteisiin STM:n hallinnonalalla (108 milj. e) sekä eri kohteisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (305 milj. e). Viimeksi mainitusta kohteesta suurin lisäys

(100 milj. e) kohdistuu homekoulujen korjaukseen. Suurimat *tulojen lisäykset* tulisivat pankkeille ja muille rahoituslaitoksille asetettavasta rahoitusverosta (230 milj. e), harmaan talouden torjunnasta (200 milj. e), pääomaverosta (120 milj. e), osinkoverouudistuksesta (115 milj. e), sijoitusvakuutusten verosta (115 milj. e), Sitran taseen tuloutuksesta (350 milj. e) sekä työeläkemaksun alennuksen nettovaikutuksesta valtiolle (130 milj. e). Veroperusteiset tulot kasvavat SDP:n esityksessä hallituksen esitykseen verrattuna 740 miljoonalla eurolla.

3.1.3 Talouspoliittiset kärkiteemat

Verojen kiristyksestä valtaosa kohdistuisi suhteellisen hyvätuloisiin ja varakkaisiin henkilöihin. SDP onkin korostanut pyrkivänsä omistamisen verotuksen kiristämiseen. Tästä kiristyksestä osa olisi väliaikaista.

Rahoitusveron asettamista rahoituslaitoksille SDP perustelee Ruotsissa meneillään olevalla vastaavan veron valmistelulla. Tästä veromuodosta voidaan kuitenkin kysyä, onko se sopusoinnussa taloudellisen kasvun ja työllisyyden tavoitteiden kanssa. Veronhan voi olettaa lisäävän yritysten saaman rahoituksen kustannuksia.

Puolue pyrkii edistämään talouskasvua ja työllisyyttä alentamalla määräaikaisesti TEL-maksua. Tämän välittömät vaikutukset julkiseen talouteen ovat melko pienet. Vaikutus näkyy työeläkeyhtiöiden taloudessa tulojen vähennyksenä, joka on myöhemmin kompensoitava, jos eläkkeiden tasoon tai eläkkeelle jäämisaikoihin ei tehdä muutoksia. ETLAkin on aiemmin ehdottanut tällaista TEL-maksun alennusta. Hallituksen kilpailukyypaketin osana esittämä yritysten sotu-maksun alennus (ilmeisesti vuoden 2017 alusta) ajaa yritysten kannattavuuden kannalta samaa asiaa.

Työllisyyttä SDP pyrkii edistämään työllistämissetelillä, jonka työtön voi antaa uudelle työnantajalleen. Tällä arvioidaan lisäävän työllisyyttä 15 000 henkilöllä. Työllistämisseteliä voidaan luonnehtia tukityöllistämistoimeksi, jollaisten vaikuttavuutta on pidetty yleensä muita työllistämistoimia parempina. Tästä huolimatta työllisyysvaikutuksia on vaikea arvioida, koska seteli myös syrjäyttää muutenkin työllistyviä. Jos arvioitu työllisyyden paraneminen toteutuisi, se parantaisi eduskunnan tietopalvelun käytössä olevalla Sisu-mallilla tehtyjen arvioiden mukaan julkista taloutta 140 - 250 miljoonalla eurolla. Työllistymistä pyritään edistämään myös työtulovähennykseen tehtävillä muutoksilla.

3.1.4 Kokonaisarvio

SDP:n esityksessä kokonaispoikkeama hallituksen esityksestä on suuri sekä tulo- että menopuolella. Koska budjetin loppusumma kuitenkin olisi lähellä hallituksen esitystä, kasvuvaikutus ja vaikutus julkisen talouden kestävyYTEEN olisivat suunnilleen samat. SDP:n esityksessä ongelmana on se, että osa arviossa esitetyistä tuloista olisi väliaikaisia (erityisesti Sitran taseen tuloutus). Menot taas helposti jäävät pysyviksi. SDP:n esittämä rahoitusvero heikentäisi todennäköisesti yritysten investointimahdollisuuksia rahoituskustannusten nousun takia.

Sekä menoissa että tuloissa näkyy SDP:n pyrkimys siirtää sopeutuksen painopistettä pienituloisilta suurituloisille. Vaikka tällainen painotus lisää tasa-arvoa nettotuloissa, sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia työnteon kannustavuuteen. Suomen veroprogressio on Veromaksajain keskusliiton tuoreen selvityksen mukaan jo nyt EU:n keskiarvoa ja mm. Ruotsia jyrkempi. Harmaan talouden vähentymisestä puolueen esittämien lisätoimien ansiosta arvioitua 200 mil-

joonan säätöä voi pitää erittäin optimistisena arviona. Koulutuksen ja tutkimuksen menojen lisäys suhteessa hallituksen esitykseen on pitkän ajan kasvun kannalta myönteinen seikka.

3.2 Vihreä liitto

3.2.1 Vaihtoehtobudjetin tasapaino ja yleispiirteet

Vihreiden 19.8. julkaistun talousohjelman mukaan julkisen talouden tasapainotus tulisi toteuttaa kahdessa vaalikaudessa. Siihen verrattuna poikkeama hallituksen esityksestä on velkaantumismuutoksen osalta pieni. Puolue esittää menoihin 527,2 miljoonan euron lisäystä ja tuloihin 311 miljoonan euron lisäystä. Puolueen oman laskelman mukainen alijäämää lisäävä vaikutus vuodelle 2016 (216,2 miljoonaa euroa) on pieni eikä sen suuruudella alijäämän lisäyksellä olisi merkittäviä vaikutuksia Suomen julkisen talouden velkaantumiseen tai kokonaiskysyntään.

3.2.2 Menojen ja tulojen painopisteet

Vihreiden vaihtoehtobudjetti sisältää yksityiskohtaiset momenttikohtaiset perustelut poikkeamille hallituksen esityksistä. Esitykset heijastelevat puolueen ideologisia linjauksia painottaen ympäristökäytäntöä ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä menoissa että tuloissa. Sekä menoissa että tuloissa erot hallituksen esitykseen koostuvat lukuisista pienistä summista. Lisämenojen osalta merkittävin summa on kehitysyhteistyömenojen leikkauksen peruutus (290 miljoonaa euroa). Lisätuloja pyritään saamaan korottamalla osinkoverotusta 261 miljoonalla eurolla, kiristämällä listaamattomien yritysten osinkoveroja 261 miljoonalla eurolla ja lisäämällä yksi lisäporras veroprosessioon 60 000 euron kohdalle (vaikutus 31 miljoonaa euroa). Tulot vähenevät taas 300 miljoonalla eurolla kunnallisveron perusvähennyksen korotuksen vuoksi.

3.2.3 Talouspoliittiset kärkiteemat

Vihreiden esittämä talouspoliittinen linja vuoteen 2025 painottaa julkisen talouden sopeutuksen jakamista kahdelle vaalikaudelle. Tämä ajatus näkyy myös usein julkisessa keskustelussa. Vuotta 2016 koskevassa vaihtoehtobudjetissa eroa hallituksen finanssipoliittiseen yleislinjaan ei käytännössä kuitenkaan ole. Menojen ja tulojen painopisteissä sen sijaan on useissa momenteissa suhteellisen pieniä eroja, jotka liittyvät vihreiden ympäristö-, koulutus- ja sosiaalipainotuksiin. Vihreät haluavat verottaa ympäristöä säästettävistä kohteista ja he ovat hallitusta jonkin verran valmiimpia lisäämään hyvätuloisten verorasitusta.

3.2.4 Kokonaisarvio

Vihreiden budjettiesitys ei makrotaloudelliselta kannalta juuri poikkea hallituksen esityksestä. Vaikutus kokonaiskysyntään ei poikkea hallituksen budjettiesityksestä oikeastaan lainkaan, jos otetaan huomioon, että menojen lisäyksistä 290 miljoonaa euroa kohdistuu kehitysyhteistyöhön, jonka välitön kysyntävaikutus Suomessa on olematon. Budjetin painopiste-erot heijastavat ennen kaikkea hieman erilaisia energia- ja sosiaalipoliittisia linjauksia. Osinkoverotuksen kiristämällä voi olla negatiivisia vaikutuksia yrittäjyyteen ja investointeihin. Vihrei-

den ehdotukset koulutus- ja tutkimusrahoituksesta ovat tulevan talouskasvun kannalta myönteisiä hallituksen esitykseen verrattuna.

3.3 Vasemmistoliitto

3.3.1 Vaihtoehtobudjetin tasapaino ja yleispiirteet

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti sisältää laajahkon talouspoliittisen taustoituksen ehdotuksille. Perusajatuksena on työllisyyden parantaminen elvytyksellä. Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti perustuu pienempään sopeutukseen ja suurempaan velkaantumiseen kuin hallituksen esitys. Puolue esittää menojen lisäyksiä noin miljardin euron verran ja tulojen vähennyksiä runsaat 500 miljoonaa euroa. Puolueen mukaan staattinen arvio alijäämäksi on siten 1,5 miljardia euroa suurempi kuin hallituksen esityksessä.

3.3.2 Menojen ja tulojen painopisteet

Vasemmistoliitto ehdottaa hallituksen esitykseen verrattuna suurimpia lisämenoja kehitysyhteistyöhön (300 milj. e), työllisyys- ja yrittäjäpolitiikkaan (87 milj. e), yliopistoille ja ammatikorkeakouluille (84 milj. e) sekä Suomen Akatemian, Tekesin, VTT:n ja THL:n määrärahoihin (73 milj. e). Lisäksi puolue ehdottaa pienempiä lisäyksiä erityisesti sosiaalipoliittisilla ja koulutuksellisilla perusteilla. Tulopuolella suurin muutos olisi arvonnäisäveron 2 prosenttiyksikön alennuksesta aiheutuva noin 1,6 mrd. euron vähennys. Verotuloja saataisiin lisää korottamalla pääomaveroa 900 milj. eurolla, asettamalla osingoille lähdevero (115 milj. e), pienentämällä runsaasti energiaa kuluttavan teollisuuden verotukea (100 milj. e), sekä laske-
malla ns. solidaarisuusveron alarajaa ja nostamalla sen veroprosenttia (95 milj. e).

3.3.3 Talouspoliittiset kärkiteemat

Vasemmistoliitto ehdottaa alv-kantojen alentamista 2 prosenttiyksiköllä 13 kuukaudeksi. Tavoitteena on kasvun ja työllisyyden edistäminen. Tällainen määräaikainen alennus on usealla tavalla ongelmallinen: 1) siitä vain osa heijastuu määräaikaisuuden vuoksi hintoihin, karkeasti arvioiden vain puolet; 2) kuluttajat voivat ajoittaa kulutustaan alv-kantojen mukaan, vähentäen kulutusta ennen alennusta ja lisäämällä kulutusta alennuskauden lopulla niin, että vuoden 2017 kulutus alenee, 3) merkittävä osa kulutuksen lisäyksestä valuu tuontiin. Vasemmistoliiton arvio alennuksen staattisista veromenetyksistä on 1,6 miljardia euroa.

Vasemmistoliitto itse ilmoittaa alv:n alennuksen nostavan bkt:tä 0,8 %. Oma arviomme 2 prosenttiyksikön suuruisen alv-kannan määräaikaisen (13 kuukaudeksi) alentamisen vaikutuksista on, että bkt:n kasvu nopeutuu noin 0,35 %-yksikköä. Tämä on merkittävästi vähemmän kuin vasemmistoliiton arvio. Vasemmistoliiton arviota voi pitää korkeana jopa pysyvälle alv:n alentamiselle.

Bkt:n kasvun nopeutuminen edellä mainitulla 0,35 %-yksiköllä lisää ETLAn arvion mukaan valtion verokertymää vain noin 300 miljardilla eurolla (koko julkisen talouden verokertymää 400 miljardilla eurolla). Seurauksena on se, että valtio velkaantuu yli miljardi euroa enemmän vuodessa kuin hallituksen esityksessä. Pääomatuloja ehdotetaan verotettavaksi progressiivi-

sesti ansiotulojen tavalla. Hallituskin on lisännyt progressiota, mutta maltillisemmin (ns. ve-reportaiden muodossa). Ansiotuloasteikon käyttö johtaisi verosuunnitteluun, jossa käytettäisiin ulkomaisia yhtiöitä. Se johtaisi pääoman valumiseen ulkomaille pois Suomessa tehtävistä tuotannollisista investoinneista. Se vaikuttaisi negatiivisesti ehkä myös ns. luovaan tuhoon sitomalla pääomaa "vanhoihin" yrityksiin, so. investoinnit uusiin kasvuyrityksiin kärsisivät.

3.3.4 Kokonaisarvio

Vasemmistoliitto ei suhtaudu samalla vakavuudella julkisen velan kasvuun liittyviin ongelmiin kuin muut oppositiopuolueet tai hallitus. Puolue lähtee ainakin implisiittisesti siitä, että ensi vuoden jälkeen talouskasvu merkittävästi vahvistuisi. Jos näin ei käy, kuten itse arvioimme, julkisen talouden velka ylittäisi EU-sääntöjen asettamat normit ja kestävyysongelma pahenisi. Kasvupanostus juuri ensi vuoteen ei riittäisi parantamaan seuraavien vuosien julkisen talouden tasapainoa; yksi menolisäysten välitöntä kasvuvaikutusta heikentävä tekijä on Vihreiden ehdotuksen tapaan se, että lisäyksistä merkittävä osa kohdistuu kehitysyrityömenoihin. Koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen osalta myös Vasemmistoliiton ehdotus poikkeaa edukseen hallituksen esityksestä.

3.4 Ruotsalainen kansanpuolue (RKP)

3.4.1 Vaihtoehtobudjetin tasapaino ja yleispiirteet

RKP:n vaihtoehdossa sekä tulot että menot ovat loppusummaltaan samat kuin hallituksen esityksessä, mistä syystä myöskään vaikutukset valtiontalouden tasapainoon eivät poikkea – olettaen että lisääntyvät menot kyetään kattamaan lisätuloilla. Menojen ja tulojen koostumuksessa on sen sijaan painotuseroja.

3.4.2 Menojen ja tulojen painopisteet

RKP ei halua säästää kehitysavusta ja koulutuksesta yhtä paljon kuin hallitus. Kehitysapumäärärahoihin se haluaa kohdistaa 250 miljoonaa euroa enemmän. Osa tästä summasta tulisi siirtämällä hallituksen Finnfundille allokoiman lisätuen suoraan kehitysapuun. RKP säästäisi korkeakouluilta, peruskoulutuksesta ja päivähoidosta yhteensä noin 130 miljoonaa euroa vähemmän. Tekesille ja VIEXPOLLE RKP antaisi 30 miljoonaa euroa enemmän kuin hallitus. RKP korottaisi kotitalousvähennystä 31 miljoonalla eurolla.

Säästöjä RKP tekisi puolittamalla hallituksen kärkihankkeisiin kohdistamat menot (vaikutus 126 milj. e), lyhentämällä ansiosidonnaisen työttömyystuen kestoja enemmän kuin hallitus (105 milj. e), perumalla autoverotuksen alentamisen (31 milj. e), vähentämällä energiaverotuksen (25 milj. e), antamalla vähemmän tehtäviä kunnille sekä toteuttamalla sote- ja kuntauudistukset (150 milj. e). RKP hankkisi lisätuloja kitkemällä harmaata taloutta (70 milj. e). Veroasteen RKP pitäisi samana kuin hallitus, mutta se muuttaisi verotuksen painopistettä korottamalla arvonlisäveroa 0,5 prosenttiyksikköä. Tuloverotusta RKP ehdottaa alennettavaksi yhdellä prosenttiyksiköllä kolmessa alimmassa veroluokassa ja puolella prosenttiyksiköllä ylimmässä. Puolue uskoo tästä syntyvän kasvua nopeuttavia dynaamisia vaikutuksia.

3.4.3 Talouspoliittiset kärkiteemat

RKP:n vaihtoehtobudjetin painopisteet ovat kansainvälisyyteen ja koulutukseen panostaminen sekä työnteon kannustavuuden lisääminen työn verotusta alentamalla ja lyhentämällä ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoja. RKP siirtäisi kasvun panostuksia ns. kärkihankkeista kohti perinteisempää tukea (erityisesti Tekes). RKP uskoo vahvasti rakenteellisten uudistusten voimaan.

3.4.4 Kokonaisarvio

Makrotaloudellisesta näkökulmasta RKP:n vaihtoehtobudjetti ei poikkea hallituksen esityksestä (samat menojen ja tulojen loppusummat). Lisävarojen kohdentaminen huomattavassa määrin kehitysyhteistyöhön heikentää lyhyen ajan kasvuvaihtelua. Kysymysmerkki on, kyettäisiinkö puolueen esittämiä kuntauudistuksia tekemään yhden vuoden aikana ja säästämään 150 miljoonaa euroa enemmän kuin hallituksen jo kaavailuilla uudistuksilla. Menojen ja tulojen painopisteet ovat kuitenkin pääosin kasvua tukevia. Tämä koskee paitsi koulutus- ja tutkimusmenoja, kuten muillakin oppositiopuolueilla, myös verorakenteen muuttamista. Lisäksi RKP:n ehdotukset työttömyysturvan uudistamiseksi ovat muita kunnianhimoisempia.

3.5 Kristillisdemokraatit

3.5.1 Vaihtoehtobudjetin tasapaino ja yleispiirteet

Kristillisten vaihtoehdossa budjetin alijäämä on sama kuin hallituksen esityksessä. Sekä tulot että menot ovat 579 milj. euroa suuremmat.

3.5.2 Menojen ja tulojen painopisteet

Kristillisdemokraattien suurin yksittäinen menonlisäys hallituksen esitykseen verrattuna on uuden 5 prosentin yrittäjävähenhennyksen luominen; hallitusohjelmassa on samantapainen uudistustavoite, mutta se ei sisälly hallituksen budjettiesitykseen vuodelle 2016. Ehdotuksen menovaikutukseksi arvioidaan 131 miljoonaa euroa. Noin 50 miljoonaa euroa kohdistettaisiin kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöille, päivähoitoon ja peruskoulujen ryhmäkokojen pienentämiseen, lääkekorvausten leikkauksien perumiseen, ja korkeakoulujen määrärahoihin.

Puolue leikkaisi Tekesiltä 25 miljoonaa euroa ja VTT:ltä 10 miljoonaa euroa vähemmän kuin hallitus. Tuloja lisättäisiin mm. tehostamalla harmaan talouden torjuntaa (145 milj. euroa), korottamalla enemmän alkoholiverotusta (60 milj. euroa), perumalla osittain autoveron alennus (60 milj. e), vähentämällä valtion ICT-menoja keskittämällä ja tehostamalla (55 milj. e). Työllisyyden kohenemisen ansiosta arvioidaan säästettävän tai saatavan lisätuloja 49 miljoonaa euroa.

3.5.3 Talouspoliittiset kärkiteemat

KD ilmoittaa panostavansa hallitusta enemmän koulutukseen, tutkimukseen ja työllisyyteen. Eläkeläisiin kohdistuvien leikkausten sijaan puolue parantaisi eläkeläisten asemaa. Harmaan talouden torjunta saisi hallituksen esittämään suuremmat resurssit. KD panostaisi myös uusiutuvan energian ja kiertotalouden hankkeisiin.

3.5.4 Kokonaisarvio

Kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjetin makrotaloudelliset vaikutukset eivät paljoa poikkea hallituksen esityksestä. Menojen lisäysten painopiste on yrittäjyyden edistämisessä, koulutuksessa ja sosiaalimenoissa. Kysymysmerkki tulojenhankinnan osalta liittyy 145 miljoonan euron lisätuloihin, jotka voitaisiin yhden vuoden aikana saavuttaa tehostamalla harmaan talouden torjuntaa. Vaikka tullin, poliisin ja verohallinnon resursseja lisättäisiin puolueen ehdottamalla tavalla, vaikutukset ovat epävarmoja ja joka tapauksessa todennäköisesti tulisivat useamman kuin yhden vuoden aikana. Koulutus- ja tutkimusmenojen osalta myös KD:n ehdotus on hallituksen ehdotusta kasvumyönteisempi.

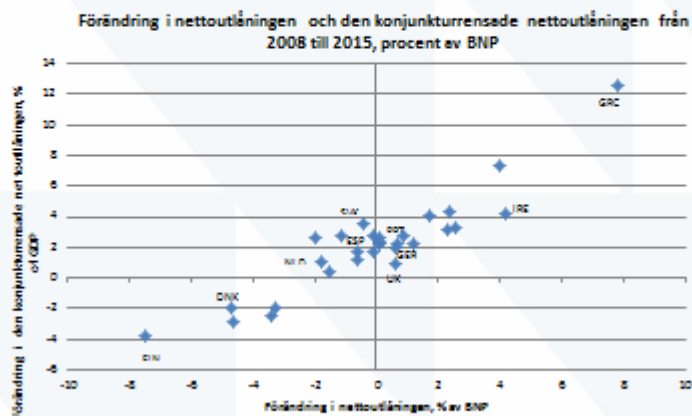
4 Lopuksi

Oppositiopuolueiden vaihtoehtobudjetit ovat selvästi kehittyneet aiemmista vuosista. Nyt kaikkien puolueiden staattisissa vaikutusarvioissa on mm. käytetty hyväksi eduskunnan tietopalvelun Sisumallilla tekemiä laskelmia. Tästä huolimatta ehdotuksiin sisältyy useissa kohdissa varsin optimistisia arvioita ehdotettujen toimenpiteiden vaikutuksista. Tämä koskee mm. arvioita harmaan talouden vähentämisestä syntyvästä verotulojen lisäyksestä. Samoin eräiden työllisyyttä edistävien toimien vaikutuksista on esitetty optimistisia arvioita.

Lukuun ottamatta Vasemmistoliittoa oppositiopuolueiden budjettiehdotukset eivät poikkea sanottavasti hallituksen budjettiehdotuksesta lyhyen ajan alijäämävaikutuksen suhteen. Olettaen, että budjetin vaikutus lyhyen ajan kasvuun riippuu ensisijassa alijäämävaikutuksesta, vuoden 2016 kasvuun opposition ehdotukset eivät toisi siten sanottavaa muutosta, pl. Vasemmistoliiton ehdotus. Vasemmistoliiton ehdotus merkitsisi selvästi suurempaa alijäämää muihin verrattuna ja siten kasvu muodostuisi vuonna 2016 sen seurauksena jonkin verran nopeammaksi. Samalla kuitenkin velkaantuminen olisi nopeampaa ja julkisen talouden kestävyysvaje pahenisi, mikä johtaisi suurempiin sopeutustarpeisiin tuonnempana. Pidämme hallituksen ja muiden oppositiopuolueiden finanssipoliittista linjaa Vasemmistoliiton linjaa paremmin perusteltuna.

Budjettien rakenteissa on selvemmin eroja kaikkien oppositiopuolueiden ja hallituksen välillä. Oppositiopuolueet säästäisivät vähemmän (tai ei lainkaan) koulutuksesta ja tutkimuksesta, mitä pidämme pitkän ajan kasvun näkökulmasta hyvänä linjauksena. Kasvun ja työllisyyden kannalta RKP:n verotusta ja työmarkkinoiden uudistuksia koskevat ehdotukset poikkeavat käsityksemme mukaan muista edukseen. Vasemmistoliiton, SDP:n sekä vihreiden ehdotukset merkitsisivät pääomatuloihin kohdistuvan verotuksen kiristymistä ja myös työn verotuksen progression kiristymistä. Nämä linjaukset eivät istu kovin hyvin pyrkimykseen tukea erityisesti korkean arvonlisän tuotannon kasvua Suomessa.

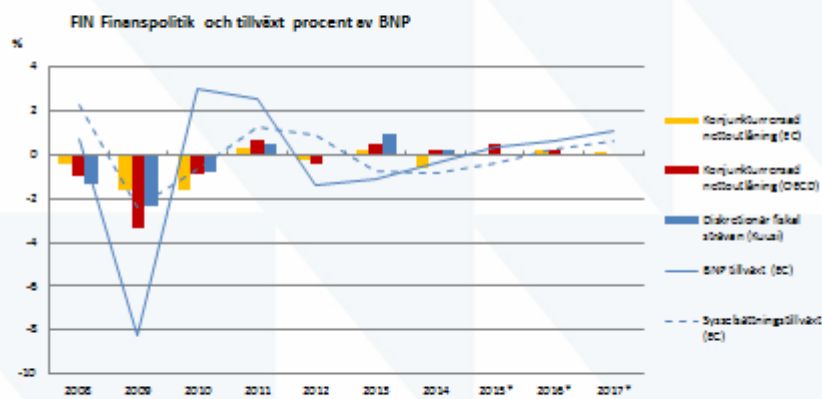
Finanspolitiken har kumulativt varit den mest stimulerande av alla EU-länder

Källa: Ameco

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS, ETLA
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY

Politiken har under de senaste åren skiftat till lindrigt åtstramande, regeringen fortsätter med denna åtstramning

Källor: EU Commission autumn forecast 2015, OECD spring forecast 2015, och Kuusi (2015): Makentodillisen valitiusosaston mittausien valitiohoje

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS, ETLA
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY

Översikt av skillnaderna till regeringens proposition 2016, milj. euro, partiernas egna uppskattningar (1)

	SDP	De Gröna	Vänster- förbundet	SFP	KD
Skatter	1010	311	-548	95	378
Andra inkomster	390	0	0	0	0
Inkomster sammanlagt	1400	311	-548	95	378
Utgifter	1060	527	1011	91	377
Nettoutlåning	-340	216	1558	-4	1

